

HOWARD PHILLIPS LOVECRAFT

FANTASTISCHE VERHALEN

1905-1921

Ingeleid en vertaald door Ivo Gay

Uitgeverij IJzer
Utrecht

INHOUD

Woord vooraf	7
Het beest in de grot	27
De alchemist	35
Het graf	47
Dagon	60
Polaris	68
Herinnering	73
Voorbij de muur van de slaap	75
De overgang van Juan Romero	89
Het witte schip	98
De Straat	106
De doem die over Sarnath kwam	113
De verklaring van Randolph Carter	122
De Verschrikkelijke Oude Man	130
De boom	134
De katten van Ulthar	140
Feiten over wijlen Arthur Jermyn en zijn familie	145
De tempel	158
Celephaïs	176
Van daarginds	184
De afbeelding in het huis	194
Nyarlathep	205
Ex oblivione	209
De stad zonder naam	212
De queeste van Iranon	229
Het maanmoeras	238
De buitenstaander	250

De andere goden 259
De muziek van Erich Zann 266
Herbert West – Reanimator 278

Bronvermelding 320

WOORD VOORAF

De bewering dat Howard Phillips Lovecraft (1890-1937) een merkwaardige man was, is een understatement; hij was een *hoogst* merkwaardige man en dat in alle opzichten.

Hij werd op 20 augustus 1890 geboren te Providence (Rhode Island) als enig kind van Sarah Susan Phillips (1857-1921) en Winfield Scott Lovecraft (1853-1898). Lovecrafts vader overleed na een verblijf van vijf jaar in Butler Hospital aan de gevolgen van tertiaire syfilis, dus Lovecraft heeft zijn vader nooit echt gekend. Zijn moeder en zijn twee tantes echter des te beter. Zijn moeder, die tijdens haar zwangerschap had gehoopt op een dochter, was ontgoocheld toen haar een zoon werd geschonken, die ze bovendien ook nog bijzonder lelijk vond. Tot zijn zesde ging hij gekleed als een meisje en droeg hij zijn haar lang. Lovecraft had als kind een zwakke gezondheid en moest vaak het bed houden. Hij verveelde zich en leerde al heel jong lezen en schrijven. Vooral de verhalen in de zogenaamde *pulp magazines*, goedkope, wekelijks of maandelijks verschijnende blaadjes met verhalen vol spanning en sensatie, alsmede het werk van Jules Verne en de sprookjes uit de *Duizend-en-één-nacht* maakten diepe indruk op de jongen. Na de dood van zijn vader trokken Lovecraft en zijn moeder in bij zijn grootouders van moederskant. Zijn grootvader Whipple van Buren Phillips (1833-1904) was een welgesteld zakenman die met zijn vrouw Robie en twee nog ongehuwde dochters Lilian Delora en Emeline een statig herenhuis in Providence bewoonde. Wat de kleine Lovecraft het meest in dat huis aantrok was de bibliotheek met zo'n tweeduizend boeken, die hij onmiddellijk gretig begon te verslinden. Vooral de gedichten van Coleridge,

Pope, Dryden en de uit 1717 daterende Engelse vertaling van Ovidius' *Metamorphoses* door Sir Samuel Garth vielen zeer in de smaak en verdrongen zijn fascinatie voor de Arabische wereld, zoals hij die uit de *Duizend-en-één-nacht* had leren kennen, voor een levenslang durende bewondering voor de Grieks-Romeinse cultuur en het Engeland van de zeventiende en achttiende eeuw. Zijn grootvader, eveneens een groot bewonderaar van de Romeinen, vertelde hem veel over de geschiedenis en de monumenten van het oude Rome en bracht de zevenjarige de eerste beginselen van het Latijn bij, een taal die de jongen al heel spoedig behoorlijk beheerste. Toen hij zeven was en zijn moeder vond dat hij op dansles moest, verzette hij zich daartegen door haar te zeggen: *Nemo fere saltat sobrius, nisi forte insanit* ('Bijna niemand die nuchter is danst, tenzij hij toevallig gek is'), een citaat uit Cicero. De dansles ging niet door.

Dat Lovecraft er als kind een eigenzinnige mening op na hield, blijkt ook uit de volgende anekdote. Toen hij vijf was, zei hij tegen zijn moeder dat *Santa Claus* niet bestond en dus God waarschijnlijk ook niet. Nadat hij enkele lessen had bijgewoond op de zondagsschool werd hij weggestuurd omdat hij door zijn kritische, sceptische vragen het geloof van de andere kinderen aan het wankelen zou kunnen brengen. Lovecraft bleef dan ook zijn hele leven een verstokt atheïst.

In die tijd begon hij gedichten te schrijven. Hoewel ze weinig origineel waren, toonde hij een voor zijn leeftijd opmerkelijke begaafdheid in het imiteren van de hierboven vermelde, door hem bewonderde dichters. Iets later waagde hij zich ook aan het schrijven van fictie. Vier van die verhaaltjes zijn bewaard gebleven; het zijn naïeve, op verhalen uit de *pulp magazines* gebaseerde griezel- en detectiveverhalen die niets om het lijf hebben. Toen Lovecraft in 1898 het werk van Edgar Allan Poe ontdekte, begreep hij dat hij nog erg tekortschoot en stopte acuut met het schrijven van fictie.

In 1898 ging hij voor het eerst naar school. Dat werd geen

succes. De vroegrijpe jongen, omringd door enkel volwassenen, werd geconfronteerd met leeftijdgenootjes wier leefwereld hij niet begreep en die omgekeerd de zijne niet begrepen. Een 'zenuwinstorting' was het gevolg, iets wat zich in 1900 herhaalde. Zijn overbezorgde moeder hield hem zo veel mogelijk thuis en verwende hem mateloos. Omstreeks die tijd begon hij zich te interesseren voor scheikunde. Hij kreeg een scheikundeset, begon te experimenteren en schreef verschillende essaytjes, o.a. over argon, gassen, zuren, tellurium, lithium en explosieven, waarvan er vier bewaard zijn gebleven. In 1903 schakelde hij van de scheikunde over op de astronomie. Een stroom van artikelen over alle mogelijke astronomische onderwerpen volgde, die op een hectograaf – een pers waarmee men van een met speciale inkt geschreven stuk een honderdtal afdrukken kon maken – werden vermenigvuldigd. Al deze artikelen werden geschreven in de jaren dat Lovecraft niet naar school ging (1900-1902 en 1903-1904), maar wegens zijn 'zwakke zenuwgestel' door zijn moeder thuis werd gehouden en les kreeg van privé-leraren.

Van 1904 tot 1908 bezocht hij – hoewel heel onregelmatig – de Hope Street High School in zijn geboortestad, waar hij een voortreffelijke leerling bleek. Hij maakte echter de school niet af wegens een zoveelste zenuwinstorting.

Hoewel Lovecraft zijn tijd voornamelijk besteedde aan het schrijven van populair-wetenschappelijke artikelen, die soms in lokale kranten werden opgenomen, was hij niet volledig gestopt met het schrijven van poëzie en fictie. In de lente van 1904 begon hij aan het verhaal 'Het beest in de grot', dat hij op 21 april 1905 voltooide. Voor een jongen van veertien jaar was dit een opmerkelijke prestatie en Lovecraft zei later dan ook volkomen terecht dat hij toen 'voor het eerst iets had geschreven dat de moeite van het lezen waard was'. 'Het beest in de grot' is bovendien het eerste verhaal van Lovecraft dat een duidelijke overeenkomst vertoont met zijn latere werk; hij had zijn idioom gevonden, hij moest het alleen nog verfij-

nen. Dat hij daarin slaagde blijkt uit het uit 1908 stammende ‘De alchemist’, dat hij schreef nadat hij de middelbare school had verlaten. Meer dan het eerste verhaal verraaft ‘De alchemist’ de invloed van Poe door de obsessieve belangstelling van de verteller voor zijn eigen psychische toestand, en vele details doen ons denken aan Lovecrafts opmerking dat hij ‘verwantschap voelde met Poe’s zwaarmoedige helden en hun gebroken levens’.

Na ‘De alchemist’ moeten we negen jaar wachten op een volgend verhaal, want er was een nieuwe passie in het leven van Lovecraft opgedoken: de amateurjournalistiek. De in die tijd populaire amateurjournalistiek bestond uit verschillende groepen schrijvers die lid waren van de twee voornaamste amateurorganisaties: de *National Amateur Press Association* (NAPA), opgericht in 1876, en de *United Amateur Press Association* (UAPA), opgericht in 1895. De leden konden hun eigen tijdschriften publiceren of bijdragen aan die van anderen. Er werden geen publicatie-eisen gesteld; zolang de leden hun jaarlijkse contributie betaalden, waren het volwaardige leden. Degenen die tijdschriften publiceerden, stuurden die aan de leden van hun keuze (ledenlijsten werden opgenomen in de ‘officiële organen’ de *National Amateur* en de *United Amateur*). De NAPA hield zijn jaarvergadering begin juli en de UAPA eind juli. Tijdens die vergaderingen werden een voorzitter, een vice-voorzitter, een penningmeester en een hoofdredacteur gekozen. De hoofdredacteur was verantwoordelijk voor de inhoud van het officiële orgaan.

Edward F. Daas (1879-1962), die van 1914 tot 1916 hoofdredacteur was van de UAPA, las enkele ingezonden polemische stukken van Lovecraft in het tijdschrift *Argosy*. Hij was ervan onder de indruk en haalde de schrijver in april 1914 over om lid te worden van de UAPA. In het eerste jaar van zijn lidmaatschap stuurde Lovecraft enkele gedichten en prozastukken in, maar hij kreeg blijkbaar de smaak te pakken toen hij in 1915 werd benoemd tot ‘voorzitter van de afdeling openbare

kritiek'. In april publiceerde hij de eerste van dertien afleveringen van zijn tijdschrift *The Conservative* en tot 1921 leverde hij tal van bijdragen aan andere amateurblaadjes. Hoewel hij een loyaal 'United man' was, sloot hij zich in 1917 ook bij de NAPA aan, in de hoop dat dit tot harmonie tussen beide organisaties zou leiden.

Lovecraft bekleedde verschillende functies binnen de UAPA, zoals eerste vice-voorzitter (1915-16), voorzitter (1917-18), hoofdredacteur (juli 1917, 1920-22, 1924-25). Tevens was hij van november 1922 tot juli 1923 tijdelijk voorzitter van de NAPA. Amateurjournalistiek sprak Lovecraft aan omdat dat de afspiegeling was van zijn literaire doel om te schrijven met 'zelfexpressie' en omdat het hem een forum verschaftte waarop hij zijn literaire en kritische vaardigheden kon etaleren. Het belangrijkste was echter voor de 'kluizenaar uit Providence' dat hij door de amateurjournalistiek vele latere vrienden en collega's leerde kennen. Hoewel hij de meesten van hen nooit ontmoette, onderhield hij tot zijn dood een uitgebreide briefwisseling met hen.

De artikelen die hij voor zijn eigen *The Conservative* en voor andere tijdschriften schreef, leren ons Lovecraft kennen als een enigszins absurd anglofiele en – in onze ogen en tijd – verwerpelijk racistische wereldvreemde man.

Door zijn vroege lectuur van de achttiende-eeuwse Engelse dichters werd Lovecraft voor de rest van zijn leven een vurig anglofiel. Hij was trots op het Britse Imperium; hij gebruikte Engelse spellingvarianten en pleitte voor nauwe culturele en politieke banden tussen de Verenigde Staten en Engeland. In een brief van 25 augustus 1918 (door hem gedaateerd op 25 augustus 1718) aan een van zijn oudste vrienden Rheinhart Kleiner (1892-1949) schrijft hij: 'Zoals je ongetwijfeld weet, sta ik niet aan de kant van de Koloniale tijdens de Revolutie en zou ik de Koning trouw zijn gebleven als ik in 1776 geleefd zou hebben. [...] Ik ben niet zo'n anglomaniak dat ik anti-Amerikaans ben – ik ben eerder een koloniale

conservatief van het *ancien régime*; ik houd van mijn geboorteplaats Providence, mijn geboortekolonie Rhode Island en mijn voorouderlijke en allesomvattende cultuur – die van Brittannië! Ik koester de vage hoop dat er ooit een hereniging komt en ik kan me er door geen enkel redelijk denkproces innerlijk van overtuigen dat ik geen loyale Engelsman en trouwe onderdaan van Z.M. George V ben. [...] God Save Ye King!’

Deze anglofilie nam soms lachwekkende vormen aan. Toen Lovecraft in Lexington, Massachusetts, het monument voor de eerste gesneuvelde kolonisten bezocht en hem gevraagd werd wat hij ervan dacht, antwoordde hij op luide toon: ‘Zo mogen alle vijanden en verraders van Zijne wettige Majesteit, koning George de Derde, omkomen!’ Hoewel het in zijn tijd in literaire kringen mode was om een snor te dragen, weigerde Lovecraft dat en bleef hij altijd gladgeschoren, zoals het een achttiende-eeuwse gentleman betaamde. Zijn haar liet hij altijd zo kort mogelijk knippen, want dat deden de pruikendragers ook. Zonlicht schuwde hij, want daar kon hij een kleur van krijgen en alleen de in de buitenlucht werkende klasse had een door de zon gebruinde huid; de huid van niet buiten vertoevende aristocraten was lelieblank. Wanneer sommige van zijn vrienden hem verweten een ‘poseur’ te zijn, verdedigde hij zich door te erkennen dat hij een ‘poseur’ was, maar dan wel een ‘artistieke’.

Lovecrafts ideeën over hoe iemand zich als een gentleman moest gedragen, vloeiden rechtstreeks voort uit zijn anglofilie. Hij wilde zichzelf zien als een landedelman, die de literatuur beoefende als een der schone kunsten, voor zijn eigen genoegen en dat van een paar vrienden, zonder zich te bekommeren om de smaak van het publiek of de in zwang zijnde literaire modes. ‘Een gentleman doet niet zijn best om beroemd te worden en laat dat over aan omhooggevallen egoïstjes’, schreef hij. Zijn grootvader had hem een klein kapitaaltje nagelaten dat net genoeg was om in zijn geringe

HET BEEST IN DE GROT

De vreselijke conclusie die zich geleidelijk aan mijn verwarde en weifelende geest had opgedrongen, was nu een afschuwelijke zekerheid. Ik was verdwaald, volkomen en hopeeloos verdwaald in een enorme, labyrintische uithoek van de Mammoetgrot. Hoe ik me ook wendde of keerde, mijn gespannen blik vond geen enkel aanknopingspunt dat als wegwijzer kon dienen om de weg naar buiten te vinden. Dat ik nooit meer het heerlijke daglicht zou aanschouwen of een blik zou werpen op de mooie heuvels en valleien van de prachtige buitenwereld, daar had mijn gezond verstand niet de minste twijfel over. Alle hoop was vervlogen. Omdat ik echter geschoold was in de wijsbegeerte, ontleende ik veel voldoening aan mijn nuchtere gedrag, want hoewel ik vaak had gelezen over de wilde waanzin waaraan slachtoffers van gelijkaardige situaties ten prooi vielen, ervoer ik daarvan niets, maar bleef ik kalm vanaf het moment dat ik me duidelijk realiseerde dat ik mijn oriëntatie kwijt was.

Zelfs de gedachte dat ik misschien de uiterste grenzen van een doorsnee zoektocht had overschreden, bracht me geen moment uit mijn evenwicht. Ik bedacht dat wanneer ik moest sterven, deze vreselijke, maar majestueuze grot me net zo'n goed graf bood als elk kerkhof, een idee dat meer van berusting dan van wanhoop getuigde.

Ik was er zeker van dat ik ten slotte van de honger zou omkomen. Ik wist dat sommigen in dergelijke omstandigheden gek waren geworden, maar ik voelde dat dat bij mij niet het geval zou zijn. Mijn onheil had ik alleen aan mezelf te wijten, omdat ik me zonder dat de gids het wist, van de gebruikelijke

groep toeristen had losgemaakt, en nadat ik een uur in de verboden gangen van de grot had gedwaald, kon ik de kronkelpaden die ik had gevolgd nadat ik mijn metgezellen had verlaten, met geen mogelijkheid meer terugvinden.

Het licht van mijn zaklantaarn werd al zwakker en weldra zou ik zijn omgeven door de volledige en haast tastbare duisternis van de ingewanden der aarde. Terwijl ik daar zo in het afnemende, flinkerende licht stond, vroeg ik me vruchteloos af onder wat voor omstandigheden precies mijn einde zou komen. Ik herinnerde me de verhalen die ik had gehoord over de groep tbc-patiënten die, nadat ze hun intrek hadden genomen in deze gigantische grot om weer gezond te worden in de kennelijk heilzame lucht van de ondergrondse wereld met zijn gelijkmatige temperatuur, zuivere lucht en vredige rust, in plaats daarvan op een vreemde en gruwelijke manier de dood hadden gevonden. Ik had de treurige overblijfselen van hun slechtgebouwde hutten gezien toen ik er met de groep voorbijliep en ik had me afgevraagd wat voor een onnatuurlijke invloed een lang verblijf in deze immense, stille grot zou uitoefenen op iemand die zo gezond en krachtig was als ik. Nu, zei ik grimmig tot mezelf, kreeg ik de kans om daar achter te komen, ervan uitgaand dat voedselgebrek niet al te spoedig een eind aan mijn leven zou maken.

Toen de laatste flakkerende stralen van mijn zaklantaarn door het duister waren opgeslokt, besloot ik alles op alles te zetten om te ontsnappen. Daarom verzamelde ik alle kracht van mijn longen en slaakte een reeks luide kreten in de ijdele hoop met mijn geschreeuw de aandacht van de gids te trekken. Terwijl ik riep, was ik er diep in mijn hart van overtuigd dat mijn kreten zinloos waren en dat mijn stem, versterkt en weerkaatst door de talloze muren van de mij omringende zwarte doolhof, door geen andere oren dan de mijne werd gehoord.

Maar plotseling werd mijn aandacht gewekt, want ik dacht dat ik het geluid van zachte, naderende stappen hoorde op de rotsachtige bodem van de grot.

Zou ik al zo spoedig worden bevrijd? Waren al mijn angsten dan voor niets geweest en was de gids, nadat hij mijn ongewettigde afwezigheid uit de groep had gemerkt, nu mijn spoor aan het volgen en naar me op zoek in dit kalkstenen labyrint? Toen die vreugdevolle gedachte bij me opkwam, stond ik op het punt om weer te gaan roepen zodat ik des te sneller zou worden gevonden, maar plotseling veranderde mijn vreugde in afgrijzen, want toen ik goed luisterde – mijn altijd al goede gehoor werd nog scherper door de volstreekte stilte van de grot – drong tot mijn versufte brein het onverwachte en vreselijke besef door dat die stappen niet leken *op die van een sterfelijk mens*. In de onaardse stilte van dit onderaards gebied zouden de voetstappen van de gelaarsde gids hebben geklonken als een reeks scherpe, doordringende dreunen. Deze stappen waren zacht en sluipend als de poten van een of andere katachtige. En wanneer ik aandachtig luisterde, leek ik bovendien het neerkomen te horen van *vier* in plaats van *twee* voeten.

Ik was ervan overtuigd dat ik door mijn eigen geschreeuw een of ander wild dier had gewekt en aangelokt, misschien een poema die toevallig in de grot was verdwaald. Ik bedacht ook dat de Almachtige misschien voor mij een snellere en genadigere dood had verkozen boven de hongerdood, maar toch werd het instinct tot zelfbehoud, dat nooit in slaap was gewiegd, bij me aangewakkerd en hoewel het ontsnappen aan het komend gevaar alleen maar een wreder en langer aanslepend einde voor me betekende, besloot ik toch mijn huid zo duur mogelijk te verkopen. Hoe vreemd het ook mag lijken, ik verwachtte van de kant van mijn bezoeker alleen vijandigheid. Daarom hield ik me heel stil, in de hoop dat het onbekende beest door het ontbreken van een richtinggevend geluid net als ik zou verdwalen en me voorbij zou lopen. Die hoop zou echter niet bewaarheid worden, want de vreemde stappen kwamen gestaag naderbij, omdat het dier blijkbaar mijn geur had opgesnoven, die in een atmosfeer die zo volko-

men vrij is van afleidende geuren, zoals in een grot het geval is, ongetwijfeld over grote afstand kan worden gevolgd.

Omdat ik besepte dat ik me moest bewapenen om me te verdedigen tegen een geheimzinnige en onzichtbare aanval in het donker, zocht ik om mij heen tussen de brokstukken rots die over de bodem van de grot verspreid lagen, de grootste stukken en hield er één in elke hand om onmiddellijk toe te kunnen slaan. Gelaten wachtte ik de onvermijdelijke afloop af. Ondertussen kwam het afschuwelijke getrippel van de poten naderbij. Het gedrag van het schepsel was bepaald vreemd. Meestal leken de stappen op die van een viervoeter wiens voor- en achterpoten bij het lopen *niet goed coördinerden*, maar met korte, onregelmatige tussenpozen had ik het idee dat er bij het voortbewegen slechts twee poten waren betrokken. Ik vroeg me af met welk soort van dier ik zou worden geconfronteerd; ik dacht dat het een of ander ongelukkig beest moest zijn dat zijn nieuwsgierigheid om een van de ingangen van de vreselijke grot te verkennen moest betalen met een levenslange opsluiting in haar verre uithoeken. Ongetwijfeld bestond zijn voedsel uit de blinde vissen, vleermuizen en ratten van de grot en uit de gewone vissen die binnenspoelden bij elke hoge waterstand van de Green River, die op een onduidelijke manier in verbinding staat met het water in de grot. Ik hield me tijdens mijn vreselijke wake bezig met dolle gissingen naar de verandering die het leven in de grot kon hebben teweeggebracht in de lichaamsstructuur van het beest, en herinnerde me de afschuwelijke verschijningen die door de lokale traditie werden toegeschreven aan de tbc-patiënten die na een lang verblijf in de grot waren gestorven. Toen realiseerde ik me met een schok dat zelfs wanneer ik erin zou slagen mijn tegenstander te vellen, ik *nooit zou weten hoe hij eruitzag*, omdat mijn zaklantaarn het allang had opgegeven en ik geen lucifers bij me had. De spanning in mijn hoofd werd nu verschrikkelijk. Mijn verwarde fantasie riep afschuwelijke, angstaanjagende gedaanten op vanuit de mij